

етапів економічного зростання (переважно виробничий розвиток) та етапи природовідповідного екорозвитку.

З метою проведення розрахунку рівнів природно-соціально-економічного розвитку сфери харчування запропонована методика, яка включає два підходи: оцінку загального рівня якості життя населення регіону за допомогою інтегрального показника, а його компонент – за допомогою комплексних показників, побудованих на базі таксономічного методу та групування регіонів на основі ітеративного методу кластерного аналізу К-середніх. Рівень та якість харчування населення знаходяться під дією природно-ресурсного потенціалу, рівня економічного розвитку і утворюють розгалужені причинно-наслідкові зв'язки з комплексним показником якості життя та такими його складовими як стан здоров'я, тривалість життя, що враховано при розробці економіко-математичних моделей розвитку сфери харчування населення регіонів.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ

Мошков К.С., гр. МВ-26

Науковий керівник – д-р екон. наук, проф. **Л.М. Яцун**
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Основне завдання економічної науки у сфері харчування на сучасному етапі полягає не стільки в аналізі росту кількісних показників, скільки в розробці механізму взаємодії між ними з метою визначення закономірностей розвитку економічних систем сфери харчування. Бажаним орієнтиром для більшості країн стає модель соціально орієнтованої економіки, яка принципово змінює співвідношення індивідуальних та суспільно організованих форм життєдіяльності людини, включаючи її харчування та залучення до туристичної діяльності. Для оцінки пропорцій індивідуальних та суспільних форм харчування запропоновано використання блок-матриць балансів факторів виробництва сфери харчування, що формуються за рахунок різних джерел відтворення.

Дослідження господарських і виробничо-економічних систем та механізмів їх функціонування у сфері харчування показали, що суспільний сектор не став пануючим не лише у споживанні, але й за деякими видами харчових продуктів навіть у їх виробництві. Суспільне виробництво, в цілому, уявляє собою численну сукупність взаємопов'язаних економічних систем, кожна із яких має свою історію

і власні закони еволюції та розвитку. Узагальнюючи погляди зарубіжних та вітчизняних економістів, запропоновано класифікацію економічних систем розподілених на основні види – суспільно-економічні формації, господарські системи, виробничо-економічні системи та їх організаційно-правові форми з урахуванням специфіки сфери харчування та туристичної індустрії.

Запропонований метод складання балансових матриць для господарських систем сфери харчування показує, що кожен із елементів вартості балансу економічної системи можна виразити в одиницях виміру відповідних певному виду засобів виробництва, предметів споживання або витрат часу. Оскільки поняття вартості є продуктом та результатом товарних відносин, то з практичної точки зору єдиною і самою надійною одиницею виміру елементів вартості балансу господарських систем та домогосподарств може виступати робочий час його мешканців, споживачів та виробників, облік якого є об'єктивною умовою виникнення поняття вартості як економічної категорії для відображення суспільного характеру праці (індивідуального або колективного) в суспільному виробництві.

Дослідження натуральних, домашніх та суспільних форм господарювання показує, що вони по своїй суті є багатопрофільним виробництвом, де продукти праці мають подвійне призначення і використовуються як у формі предметів споживання, так і засобів виробництва і виконують декілька функцій одночасно, що вносить певний елемент невизначеності в розподіл сукупного багатства, споживчих вартостей на засоби виробництва і предмети споживання та новоствореного продукту. Ступінь впливу домогосподарств на суспільні процеси стає тим більшою, чим менше по величині робочий час безпосереднього виробника і, навпаки. Домашнє господарство стає як місцем помешкання безпосереднього виробника та членів його сім'ї, так і місцем застосування індивідуального труда поза межами робочого часу, що забезпечує надходження в домашнє господарство із процесу домашнього труда матеріальних та нематеріальних благ та послуг. Протиріччям домашніх господарств є функціонування їх одночасно як споживаючих і як виробляючих економічних систем стосовно харчування. Домогосподарства міського та сільського типу суттєво різняться між собою, співвідношення натурального виробництва продуктів та грошових доходів впливає на вибір форм харчування.

Розвиток управління господарськими системами сфери харчування вимагає творчого поєднання концептуальних положень, розроблених у межах домінуючих сучасних підходів до управління:

системного та стратегічного. Використання закономірностей системоутворення дозволяє визначити взаємозв'язки рівнів (елементів) у системі управління сферою харчування за принципом ієрархічності у часі, просторі, функціонально та інформаційно.

Аналіз стану функціонування системи управління господарськими системами сфери харчування дає підстави стверджувати про необхідність їх концептуального оновлення (розвитку) на основі використання комплексної методики організаційного проектування із суміщенням різних підходів та ознак структуризації цілей і функцій. При цьому теоретичну і прикладну розробку активно-випереджальних, а не пасивно-констатуючих систем управління сферою харчування із застосуванням методології системного та стратегічного підходів має бути спрямовано на досягнення синергетичного ефекту узгодженої взаємодії контурів державного регулювання та мікроекономічного управління в умовах ринку.

Стратегічною концепцією державного регулювання розвитку сфери харчування має бути довгострокова національна програма розвитку харчування населення, підвищення конкурентоспроможності господарських систем-організаторів харчування, розробленню якої має передувати ретельний моніторинг рівня конкурентоспроможності галузей, секторів і виробництв сфери харчування із застосуванням системи рейтингових агентств.

Організаційно-економічний механізм реалізації національно-державної програми розвитку сфери харчування являє собою сукупність інституційних, організаційних, економічних, соціальних та інших інструментів і засобів державного впливу на формування конкурентних переваг вітчизняних підприємств у пріоритетних галузях та секторах сфери харчування.

З метою ідентифікації об'єктів управління сфери харчування визначено номенклатуру продовольчих товарів, що виробляє аграрний сектор, харчова промисловість, а також склад основних видів продовольчої сировини, уточнено класифікації та приведено їх у відповідність для цільового управління розвитком окремих секторів сфери харчування. Зміна пріоритетів значимості продуктів харчування має йти в напрямку першочергового забезпечення людини здоровою їжею відповідно до розумних потреб, тобто пріоритетними є соціальні інтереси, а не отримання прибутків корпорацій. Соціальні цілі повинні переважати над економічними, а сферу харчування слід розглядати як природно-соціально-економічну багаторівневу систему пов'язану з туріндустрією.

В стратегії нарощування душевого споживання продовольчих товарів та досягнення нормативного рівня, необхідно враховувати вплив фактору зовнішньоекономічної діяльності щодо відкритості внутрішнього ринку та його захисту. Доцільно стимулювати виробництво на експорт продуктів харчування з високою доданою вартістю, а для внутрішнього ринку робити ставку на екологічність та нові функціональні продукти за умови росту доходів населення.

Пропонується ввести в науковий оборот терміни «рівень», «якість» та «вартість харчування» та на їх основі формувати дві підсистеми – продукти тваринного та рослинного походження, а їх співвідношення вважати нормативним, що має забезпечити збалансованість харчування по найбільш цінному тваринному білку, вуглеводах та жирах. Переважно тваринний чи рослинний тип харчування доцільно пов'язати з численними факторами природно-кліматичного, етнічного, релігійного, демографічного та психологічного характеру. На основі проведених досліджень запропонована система оцінних показників структурного аналізу споживання продуктів харчування, яка включає три групи показників; забезпечення білковими продуктами, рівень досягнення інтегральних норм споживання продуктів тваринного та рослинного походження, показники стану інфраструктури сфери харчування.

MODERN TRENDS OF TOURISTS FOOD ORGANIZATION IN THE MCDONALD'S CORPORATION IN UKRAINE

Pletnova D.D., group 6.06.242.010.17.4

Supervisor – PhD O. Klok

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Nowadays, more and more restaurants, cafes and fast food establishments are becoming more convenient and comfortable for visiting tourists and citizens all over the world. Any institution in the world in the field of service and food is based on the basic standards of guest service - quick service, quality and taste. However, every year in the field of catering and tourist services there are appear innovations that help to improve the quality of service and make customers more satisfied.

One of these institutions, which is improving its role in the field of catering - is McDonald's.

McDonald's Corporation is an American fast food company, founded in 1940 as a restaurant operated by Richard and Maurice McDonald, in San Bernardino, California, United States [1]. McDonald's is the world's largest restaurant chain by revenue, serving over 70 million customers daily in over